

Нафс саховати

11:00 / 31.01.2023 2137

Абу Хурайрадан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Бойлик матоҳнинг кўплигида эмас, бойлик нафснинг тўқлигидадир», дедилар».

Шарҳ: Нафси тўқ одам ҳақиқий бой бўлади. Очкўз одам эса бутун дунёга эга бўлганда ҳам, тўймайди. Ўзини бой санамайди ва бой ҳам бўлмайди. Ҳақиқий бойлик нафснинг қаноатли бўлишидир.

Анасдан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга ўн йил хизмат қилдим. Менга ҳеч ҳам «Уф», демадилар. Бир ишни қилмаган бўлсам, «Нега қилмадинг?» демадилар. Бир ишни қилган бўлсам, «Нега қилдинг?» демадилар».

Набийимиз Муҳаммад Мустафо соллаллоҳу алайҳи васалламнинг нафслари қанчалик саховатли бўлганини ҳазрати Анас ибн Молик розияллоҳу анҳу ривоят қилган ушбу ҳадисдан билиб оламиз.

У киши: «Мен Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга ўн йил хизмат қилдим. Шу ўн йил ичида у зот бирор марта менга «Уф» деганлари, бирор марта ёқмайдиган нафас ҳам олганлари йўқ. Бир ишни қилмаган бўлсам, «Нега қилмадинг?» демаганлар, бир ишни қилган бўлсам, «Нега қилдинг?» демаганлар», деган маънони айтмоқдалар.

Демак, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўз ходимларига муносабатлари ана шундай бўлган.

Саховатли нафс ана шундай олий даражада бўлиши керак экан. Инжиқлик, сал нарсага қўл остидагиларни уришиш, сўкиш, «Нега ундай қилдинг, нега бундай қилмадинг?» деб койийвериш каби ҳолатлар мўмин-мусулмонлар учун мутлақо тўғри келмайдиган нарсалар экан.

Шунинг учун мўмин-мусулмон кишилар ҳар доим нафсларини саховатли қилиб боришлари яхшидир.

Анас ибн Моликдан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам ниҳоятда раҳмдил одам эдилар. Олдиларига ким келса, ваъда берардилар. Сўнг ҳузурларида ўша нарса бўлса, уни берардилар.

Намозга иқома айтилди. Бир аъробий келиб, у зотнинг кийимларидан ушлаб тўхтатди ва:

«Менинг озгина эҳтиёжим бор. Унутиб қўяман деб қўрқаман», деди.

У ўз эҳтиёжини айтиб бўлгунича ул зот бирга турдилар. Сўнг бориб, намозни ўқидилар».

Бу ҳадисда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг саховатларини, меҳрибон, раҳмдил, ҳожатбарор инсон бўлганларини кўриб турибмиз.

Бошқа одам бўлса, балки, «Тўхтаб тур, намозни ўқиб олайлик», дер эди. Бироқ Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам одамлар кутиб турган бўлса ҳам, ана шу аъробийнинг ҳожатини чиқариб, кейин намозга бордилар.

Жобирдан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васалламдан қандай нарса сўралмасин, йўқ демаганлар».

Жобир ибн Абдуллоҳ розияллоҳу анҳу доим Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам билан бирга юрган буюк саҳобалардан биридир.

Доимо Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ёнларида юрган ана шу саҳобий бирор нарса сўралганда у зотнинг рад этганларини эшитмаган эканлар.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ана шундай сахий, ҳожатбарор инсон бўлганлар.

Абдуллоҳ ибн Зубайрдан ривоят қилинади:

«Мен Оиша ва Асмочалик сахий аёлни кўрмаганман. Икковларининг қўли очиқлиги фарқли эди. Оиша бир нарсани тўплаб туриб, сўнг ҳаммасини бирданига тақсимлаб берарди. Асмо эса ҳеч нарсани эртаси кунгача тутиб турмас эди».

Оиша онамиз розияллоҳу анҳо ровийнинг холалари, Асмо розияллоҳу анҳо эса оналари бўлганини аввалги ҳадислардан билиб олган эдик.

Абдуллоҳ ибн Зубайр розияллоҳу анҳу оналари ва холаларининг саховатлари ҳақидаги гапларини шундай давом эттирадилар ва қуйидаги маънога яқин гапни айтадилар: «Икковларининг қўли очиқлиги икки хил эди. Оиша розияллоҳу анҳо молларини тўплаб юриб, бир миқдорга етгандан сўнг ҳаммасини бирданига тақсимлаб берардилар. Асмо розияллоҳу анҳо эса ҳеч нарсани ушлаб турмас, қўлига тушган заҳоти дарров бериб юборар эдилар».

Ҳазрати имом Бухорийнинг Оиша ва Асмо розияллоҳу анҳумо ҳақларидаги ушбу ҳадисни бу бобга киритишларига сабаб шуки, улар Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга энг яқин кишилар бўлишган ва албатта, бундай сифатларни Набий соллаллоҳу алайҳи васалламдан ўрганишган. Шунинг учун катта саҳобалардан содир бўлган бундай солиҳ амаллар ривоят қилинса, ҳадис ўрнига ўтаверади. Чунки бу амаллар Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламдан кўриб, ўрганиб қилинган бўлади.

Оиша онамиз розияллоҳу анҳонинг сахийликлари ўзларида бор мол-дунёни Аллоҳ таолонинг розилиги учун чин дилдан, савоб умидида сарфлашдан иборат эди.

Ибн Саъд раҳматуллоҳи алайҳи Умму Дурра розияллоҳу анҳодан ривоят қиладилар:

«Оишага юз минг олиб бордим. У уни тарқатиб юборди. Ўзи ўша куни рўзадор эди. Мен унга:

«Инфоқ қилган нарсангдан бир дирҳамига гўшт сотиб олиб, ифторлик қилсанг бўлмасмиди?» дедим.

«Аввалроқ ёдимга солганингда, қилсам бўлар эди», деди».

«Хулятул Авлиё» китобида Урва ибн Зубайр розияллоху анхудан қуйидагилар ривоят қилинади:

«Оиша розияллоху анхонинг етмиш мингни тақсимлаб берганини кўрдим. Ҳолбуки, ўз кўйлагининг ёқаси ямоқ эди».

Оиша онамиз розияллоху анҳо ҳаммаси бўлиб олтмиш еттита қул озод этганлар.

Ҳа, сахийликда Оиша онамиз розияллоху анҳога тенг келадиганлар кам эди.

Имом Заҳабий Оиша онамиз розияллоху анҳо ҳақларида:

«Мўминларнинг онаси ўз замонлари аҳли ичида энг карамли зот эдилар. У кишининг сахийликлари ҳақидаги хабарлар кўп», деганлар.

Қўлларига тушган нарсани дарҳол бошқаларга бериш Асмо розияллоху анхонинг одатлари эди. Чунки Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам у кишига:

«Сен санамагин, Аллоҳ сенга санамасин. Жойлаб қўйма, сенга ҳам жойлаб қўйилмасин», деган эдилар. (Бухорий ва Муслим ривоят қилишган.)

Мана бу ривоятлардан чиқаришимиз керак бўлган хулоса шуки, Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламдан, катта саҳобалардан саховатни, ҳожатбарорликни, сўралган нарсани рад этмасликни, хушмуомалаликни ўрганишимиз лозим.

«Одоблар хазинаси» китоби асосида тайёрланди